

איבוד מעלת אבותיהם - התקרבות והתחברות לגויים

הרמב"ן בתחילת הפרשה (שמות) אומר הקדמה לחומש שמות, שיש ג' חלקים יציא"מ - והגאולה, מתן תורה, והמשכן, ולכאוי זה נראה ג' דברים נפרדים זמ"ז, אומר הרמב"ן, והנה הגלות אינו נשלם עד יום שובם אל מקומם, ואל מעלת אבותם ישובו, וכשיצאו ממצרים עדיין יחשבו גולים, כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר, וכשבאו להר סיני (וקיבלו תורה), ועשו משכן, ושב הקב"ה והשרה שכינתו ביניהם, אז שבו למעלת אבותם שהיה סוד אלוהי עלי אהליהם וכו' ואז נחשבו גאולים, דהיינו שכל ספר שמות זה סיפור אחד 'שיעבוד וגאולה', ולגאולה כמה שלבים, הראשון הוא היציאה משיעבוד מצרים, אך עדין כתב החינוך (מצוה שו), שעד מת"ת הם היו כעבד ישאף צל, וכשעשו המשכן חזרו למדרגת אבותיהם, ואז נחשבו גאולים - שזה סוף היציאה משיעבוד.

למדנו שהרגע אשר בו ראוי להיקרא גאולים, הוא כששבו וחזרו למעלת אבותיהם. [וכעין שמצינו ביצחק אבינו ע"ה (בראשית כד, סז), ויבאה (לרבקה) יצחק האהלה שרה אמו, ופרש"י שהיא נעשית דוגמת שרה אמו, נר דולק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה, וענן קשור על האהל, - ורק אז מסיים הפסוק 'וינחם יצחק אחרי אמו']. הוא למד שחלק גדול בשיעבוד היה מה שאיבדו את מעלת אבותיהם, ונתבונן כיצד זה אכן קרה.

מקובל לחשוב שהמצרים שיעבדו אותם, וממילא עיד"ז נפלו ממדרגתם, אכן חז"ל הראונו פנים חדשות ומסברות, ונקדים, דהנה הגמ' בתענית (ט, א) אומרת שריו"ח שאל את הינוקא של ר"ל, היכא רמיזי באורייתא הא דכתיב במשלי (יט, ג) אולת אדם תסלף דרכו, ועל ה' יזעף לבו, אמר לו הינוקא, מאחי יוסף, שבהתחלה מכרו אותו ולאחמ"כ יוצא לבם ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלוקים לנו, והרבה מהחיים שלנו בנויים בצורה כזו, בהתחלה עושים מעשים, ולאחמ"כ באים בשאלות... וגם בשיעבוד מצרים כן הוא, שע"י מעשיהם בא השיעבוד, ובפשטות כל אחד שישאל למה יוקם מלך חדש' ששיעבד את ישראל, יענה שזה משום שנגזר ועבדום ועינו אותם, אך בחז"ל (ילקוט שמעוני בתחילת הפרשה), כת' על הפסוק 'ותמלא הארץ אותם', דבר אחר, שנתמלאו בתי טרטיאות ובתי קרקסיות מהם, (שכאשר הם היו במצרים הם ראו עולם נוסף), מיד גזרו עליהם שיפרשו מהן, ואז התחיל 'ויקם מלך חדש', כאשר בני"י חשבו להיות כמו המצרים התחיל השיעבוד, (ועיין מד"ר סוף א, ח כעין זה). וכפי שידוע מהמשך חכמה בסוף בחוקותי שכתב שכאשר היהודי מתחבר לגוי, הקב"ה מסובב שהגוי ירחיקו לבל יתחברו - כפי שהיא מכוונה 'הנבואה של המש"ח' על השואה, שכאשר התחילה ההשכלה להשתולל במלוא עוזה, כתב, עוד מעט ישוב לאמר שקר נחלו אבותינו, והישראל בכלל ישכח מחצבתו ויחשב לאזרח רענן וכו', יחשוב כי ברלין היא ירושלים, וכמקולקלים שבהם עשיתם וכו', ואל תשמח ישראל אל גיל כעמים, אז יבוא רוח סועה וסער, יעקור אותו מגזעו, יניחהו לגוי מרוחק אשר לא למד לשונו, (ואז) ידע כי הוא גר - לשונו שפת קדשינו וכו', ומחצבתו הוא מגזע ישראל, ותנחומיו ניחומי נביאי ישראל.

ואפי' שהם לא רצו להיות גויים, כדברי חז"ל שבנ"י נגאלו על שלא שינו שמם לשונם ומלבושם, הם שמרו על סימני הזהות היהודיים, אך כיון שהם רצו קצת להתחבר עם הגויים, וללכת בדרכם, המצרים התחילו לשעבדם.

והנה כתב האור החיים עה"פ וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא (א, ו), בא הכתוב לומר, שכל זמן שאחד מהאחים היה קיים, היו המצרים מכבדים את בני ישראל, ולא היה להם פנים להשתעבד בהם, ובמיתת יוסף ירדו מגדולתם, שהיו מעולים יותר ממצרים ונעשו שוים להם, ובמיתת האחים ירדו למטה ממדרגתם שהיו בעיניהם נבזים. והיינו שכל זמן שעמ"י שמר על עצמו, היו נכבדים בעיני המצרים, אבל אחרי שירדו מגדולתם היו נבזים בעיניהם.

ויתר על זה כתב מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר עמ' קטז), שהכוונה שכל זמן שהיו נכבדים בעיני עצמם (של כלל ישראל) לא יכלו להם, ורק כאשר בעיני עצמם ירדו ממדרגתם, רק אז נעשו בני שיעבוד, והיינו שהורידו עצמם ממדרגת אבותיהם בידים, ונבזו אפילו בעיני עצמם, ואז המצרים יכלו לשעבדם.

ואכן, רוח היא באנוש, וכמוש"כ הרמב"ם (פ"ו ה"א מהלכות דעות), שדרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, ונהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים, ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך, כדי שלא ילמד ממעשיהם, וכל זמן שהיה יוסף והאחים חיים הם שמרו על ידם, ואח"כ נפלו וכאמור.

ואמנם, יש אנשים החושבים 'מה אפשר לעשות - זה טבעו של עולם וא"א לעמוד כנגד זה', לכן הקדים הפסוק 'ויוסף היה במצרים' (א, ה), ופרש"י מה בא ללמדנו, וכי לא היינו יודעים שהוא היה במצרים, אלא להודיע צדקתו של יוסף, הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בצדקו.

ובאמת מה החזיקו בכל הנסיונות, אחז"ל, שבעת נסיון הקשה של אשת פוטיפר, דמות דיוקנו של אביו נראתה אליו, (מד"ר וישב פרשה פז, ז), ועוד מבואר שם (פז, ה), שאמר לה למוד הוא הקב"ה להיות בוחר מאהובי בית אבא לעולה וכו', ושמא אבחר לעולה ואפסל לקרבן, וכן למוד הקב"ה להיות נגלה על אוהבי בית אבא בלילה וכו', ושמא יגלה עלי הקב"ה וימצא אותי טמא.

וכבר פירשו שמה שנתגלה עליו, כי כל הזמן עמדה הדמות דיוקנו מול פניו, שלא לשכוח לרגע את בית אבא ולעשות כהנהגתו, ואכן גם במצרים כל הזמן שם שמים היה שגור על פיו, וכדפרש"י בפוטיפר (לט, ג), וירא אדניו כי ה' אתו, שם שמים שגור על פיו, וכן להלן (לט, כג), אצל שר הטבחים, "אין שר בית הסהר ראה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו", ופרש"י בשביל שה' אתו.

ומרגע ש"וימת יוסף וכל אחיו" וכו', ולא רק מיתה פיזית, כי אם נשכח מכלל ישראל 'דמות דיוקנם', ומאז הלכו הלוך וחסור עד כדי השיעבוד, ולכן אין עיקר גאולתם אלא בשעה שחזרו למעלת אבותם - אשר הוא השומר לבל ירדו מרום המעלה.

את התורה לא משנים ולא מוסיפים בה מאומה

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בספרו 'קול רם' מביא, שכת' בחז"ל (סנהדרין קב, ב) שאחאב שהיה חוטא ומחטיא את הרבים, ואעפ"כ כשהדד בן דדד ביקש ממנו, כספיך וזהבך לי הוא וגוי ע"ז אמר לו, את אשר שלחת

שהוא שמע טענות של מינים, נכנס לו בראש טענות רחוביות, והוא ביקש מתלמידיו שיתפללו עליו שלא יכשל.

באחת הישיבות היה בחור שידע ש"ס ולמד בהתמדה, והיה לו ידע נרחב גם בעוד ענייני יהדות, והוא הלך לענות לחילוניים תשובות על שאלות כפרניות, ומשם הוא התדרדר והוא נהיה אפיקורס גמור, עד שמרן רה"י זיע"א אמר לסלקו לאלתר, והסביר שאין תקוה ממנו - 'כל באיה לא ישובו', אנשים לא יודעים מהו כח הסכנה שברחוב, ומהי הסכנה של חבר רע.

ועד כמה השפעת הרחוב חזקה ומזיקה, וכלשון הרמב"ם בה' דעות שהובא לעיל, וכל דבר שנשמע גם אם זה לתועלת יש בו הפסד וקלקול.

רבינו יונה (ריש משלי א, ח) אומר ד' דברים להצליח בעבודת ה', הדבר הראשון להתדבק במלמדים ובחברים טובים שיחנכו אותך איך להתנהג, והדבר השני להתרחק מחברים רעים, ובפסוק י' כתב, עתה יזהר להיבדל מן החברה הרעה, כי היא תדיח לב האדם מן הדרך, וכן דוד המלך פתח ספר התהילים, אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, ורק אח"כ כי אם בתורת ה' חפצו, למדנו כי יש על האדם לפרוש מדרך חטאים ומושב ליצים, ואח"כ יתגה בתורה.

סיפר מורינו הגר"ש רוט שליט"א על סבו הרב זיציק זצ"ל, שהיה מקורב אל מרן הרב שך זצ"ל, וכאשר הגיע לגיל מצוות הביאוהו לבית מרן הרב שך, אמר לו הרב שך שיחה שלמה להיזהר מחברים רעים ולהתרחק מהם, ולאחמ"כ הוא ביקש ברכה לרגל הבר מצוה, ואז בירכו הגראמ"מ זצ"ל, שיצליח ושיתרחק מחברים רעים, וזה הברכה הגדולה והנצרכת.

והנה ידוע שמרן הגר"י זצ"ל, היה מקפיד ביותר עם מי ילדיו מתחברים, והיה מברר תדיר מי הם חבריהם, ולהגאון רבי ישע בער הוא אמר, שיתחבר עם מרן ראש הישיבה זיע"א, והיו לומדים יחד. חברים רעים זה דבר שמשפיע וצריך להתרחק מהם כמטחוי קשת, וסיפר מרן הגר"י סולבצ'יק שליט"א שהם היו לומדים עם הרבה ריתחא דאורייתא, וכאשר נשאל מה זכור לו ממרן רה"י זיע"א, השיב שתמיד לא היה לו זמן, ושאלו למה, והשיב מה השאלה, כל הזמן הוא למד ורצה ללמוד.

עבודת ימי השובבים להכניע את הרצונות

השבוע זה השבוע הראשון של ימי השובבים, מרן רה"י זיע"א שואל באילה"ש, שבעינינו כאשר מתבוננים ביוסף הצדיק, יש ב' דברים עיקריים שניכר בהם גדולתו, האחד זה ההתגברות במעשה של אשת פוטיפר - קדושה, והשני זה המידות טובות שלו, שהוא עשרות שנים נזהר שלא לנקום ולנטור על אחיו, וכל הזמן הוא רק דאג לשלוםם וטובתם, וכל חיי יעקב הוא לא נראה אליו כדי שיעקב לא ישאלו ויצטרך לענות לו מה אירע במכירתו, כמבואר בחז"ל, וכן שהפך את כל מצרים - העביר את כולם ממקום למקום כדי שאחיו לא יקראו 'גולים' ועוד ועוד כמבואר בקראי, לכאוי ההתגברות הגדולה והארוכה של המידות טובות היא מעלה יותר נשגבה, ואי"כ מדוע חז"ל משבחים את יוסף דווקא על קדושתו? מתרץ מרה"י, ונמחיש זאת במשל לב' אנשים, האחד ראה את חבירו טובע בים, והוא קפץ במסירות נפש והצילו, והשני עמד בסמוך למלך, וכתרו של המלך עמד ליפול ולהשבר, והוא תפס את הכתר ברגע האחרון, בעיני האנשים יותר יזכר המעשה של כתר המלך, ויותר ישבחוהו ויהללוהו ע"ז, אפי' שחיי האדם הניצל גדולים משווי הכתר משום ש'כתר המלך' הוא מצטייר כדבר יותר נשגב, וכך זה בכבוד שמים, הפגיעה בכבוד שמים יותר ניכרת בעריות שנאמר בו ושב מאחרך, ולכן את זה יותר מזכירים ומשבחים. (ובהזדמנות אחרת שאל מרן רה"י זיע"א, בשם מרן הגר"י, למה יש איסור רק על עריות ולא על כסף לא שלי, והלא אחז"ל רובן בגול ומיעוטו בעריות, ואולי להני"ל יתיישב).

בימי השובבים שקדושתם נשגבת לעלות במעלות הקדושה, ולתקן הצריך תיקון, תפקידנו זה ללמוד לשלוט על רצונותינו ותאבותינו ולבטלם בפני

אעשה ובכ"ז הוא לא הסכים כאשר ביקש את מחמד עיניך, דהיינו את התורה, והדבר תמוה, הרי הוא היה עובר על דברי התורה, ומדוע סיכן עצמו וכ"כ שמר עליה, אלא שגם הוא, על אף רשעותו הבין, שגם אם הוא לא מקיים את התורה כי הוא לא עומד בנסיון, את התורה לא משנים, והרי בשביל מה הודד בן בודד רצה את זה, כדי לשנות קצת כפי הבנתו, ואי"א לעשות ספר תורה מזויף, ועל זה חייבים למסור נפש עד הסוף, וכמו שכת' בשו"ע (תקפ, ב), שבימי תלמי המלך תרגמו את התורה ליוונית, והיה שלושה ימים חושך בעולם, והוא הרי עשה רק כמה שינויים, והטעם כי התורה אי"א לעשות בה שינויים ולזייפה, ואפילו מלוא הנימה, וכדאמר בירושלמי (סנהדרין יג, א), שלמה ואלף כיוצ"ב בטליו, ודבר ממך אינו בטל, אם ה' הוא האלוקים לכו אחרינו ואם הבעל לכו אחרינו, לא ביחד.

והוסיף עוד שם שבכל הדורות בדרך כלל, קמו עלינו שונאינו לבטל את התורה, כיוונים וכיוצ"ב, ולאחרונה ברוסיה הקומוניסטית וכיוצ"ב, אבל כעת מתרגשים ובאים בצורה של התחכמות לקבל את התורה בצורה מתוקנת, וכהרפורמים ודומיהם, וכל מיני אופנים שונים ומשונים, והיו לא תהיה - התורה לא תשתנה לעולם - לא תוסיפו ולא תגרעו, ולאחרונה עדים אנו בני אדם גם בני איש, איך היצה"ר עובד 'שעות נוספות' להכניס את 'הרחוב' לתוך הישיבה, יפיפיתו של יפת באהלי שם וגם לשון נתנו להם 'פותחים' (ואולי בזה רמזו בפרשת ויחי, על 'כאשר ביקש יעקב לגלות את הקץ', פרשה זו סתומה - שלא נתנה ל'פותחים'...), ורוצים להנות מתענוגי העוה"י והטכנולוגיה לסוגיה ואופניו וכל כיוצ"ב, והוא זיוף וסילוף באהלי שם, ואנו נכריז ונאמר היו לא תהיה, ועל זה ראוי למסור נפשינו.

כאשר הרבנית ברמן היתה ילדה קטנה, היא שאלה את אביה הסטייפלר זיע"א, שהרי לאכול 'דג מלוח' זה ערב לחיך, ולאכול 'סוכר' זה ג"כ טעים, ומדוע כאשר אוכלים דג מלוח ביחד עם סוכר זה לא טעים... (ומרן חייך ואמר לה חבל שלא נולדת בן), אלא שאלו הם הדברים, אי"א לערב שתי דברים ביחד כי זה מקלקל הכל, וכמו שכת' בחובת הלבבות, שאין שתי האהבות שורות בלב אחד - אהבת העוה"י ואהבת תורה, מעוה"י אפשר 'להנות', אך אי"א להנות מהתורה כאשר מערבים בה את הנאות העוה"י. הגר"א באיגרת כתב, שהנאות העולם הזה דומות לשותה מים מלוחים, שכאשר האדם שותה מהם, נראה לו שהוא מרווה את צמאונו, אך לאחר מכן הוא מגלה שרק גבר הצמאון, אך דברי תורה הם 'מתוקים מדבש ונופת צופים' - סוכר עם דג מלוח לא שייכים ביחד, אין גם וגם'.

ולדאבונו יש ג"כ דברים מעין אלו, שעל ידי זה פותחים פתח של הבא ליטמא ופותחין לו, שבאים דווקא מבפנים, כמו בחור שמביא פלאפון, אפילו כשר נגד דעת ורצון הרבנים, שזה ג"כ פרצה לרחוב, **בחור עם פלאפון הוא מחובר לרחוב**.

עסקן גדול בא אל מרה"י זיע"א, ואמר לו שהוא לא צריך פלאפון לצרכי עצמו, והוא רוצה להחזיק זאת לצורך הרבים בלבד, ואמר לו מרן זיע"א שאין זה ממחויבותו, ופעם עשו הכל גם כשלא היה פלאפון. להביא לישיבה פלאפון זה לחבר את הישיבה לרחוב, וכאשר נוצר חיבור עם הרע שגורם לויקם מלך חדש.

החיבור לרחוב - עירוב הרע בטוב

במדרש (קהלת פרשה א' אות כה') מסופר על ר' יהודה בן נקוסה, שהיו המינים מתעסקים עמו, והיו שואלים אותו ומשיב, שואלים אותו, משיב, אמר שאין זה תכלית ואין בו תועלת כל פעם מחדש, נעביד בינך, דכל בר נש דנצח חבריה, יהא פצע מוחיה דחבריה בקורנס, והוא ניצחם ופצע מוחיהן עד שהתמלאו פצעים, וכיון שחזר אמרו לו תלמידיו, רבי סיעודך מן השמים ונצחת, אמר להם אתם שמחים לחינם, לכו והתפללו על אותו האיש (על), ועל אותה חמת (ראשי ולבי), שהיתה מלאה אבנים טובות ומרגליות, אבל עכשיו מלאה פחמים, דהינו שר' יהודה בן נקוסה חשש על עצמו, שבגלל

רצונו של הקב"ה, 'אני רוצה - ולא...' לדעת לומר לרצונות 'לא', אין להרגיל את העצבים במילוי משאלות - כדברי החזו"א בקובץ אגרות (ח"א קעג).

מרה"י זיע"א אמר לי על המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שברצונות פרטיים כל פעם שהיה לו רצון לעשות דבר מה, הוא היה עושה את ההיפך - להתרגל להתגבר על הרצונות והתאוות.

ובקלם גם היו 'עובדים' ע"ז בימי השובבי"ם, שהיו עושים סדר וללמוד לילה שלם על הרגלים מתוך עיפות תוך עמל ויגיעה, וגם היום יש שעושים שני סדרים של חמש שעות כ"א מתוך תענית דיבור, לדעת להתגבר על הרצונות ולהכניע את הגוף לעמל של תורה, שזה ג"כ הזכות שכלל ישראל יצאו מצרים ע"י שהלכו לקבל את התורה, וחזקו אמונתם בנעשה ונשמע בלי לברר מה כתוב בה, שאלו דברים המראים על ביטול העצמיות בפני רצון הקב"ה.

ומרן המשגיח רבי דב יפה בספרו 'לעבדך באמת' בפרשת ויגש, מביא את דברי האגלי טל בהקדמה, המביא את דברי הזוה"ק, שבעוד שבגלות מצרים היה תיקון החטא על ידי עבודת הפרך של הגוף, הרי שבגלות האחרונה, היה תיקון החטא על ידי עמל התורה ויגיעה בעיון התורה, [ואולי רמזו דבריו לזוהר רעיא מהימנא (כרך ג במדבר פרשת בהעלותך דף קנ"ג, א הובא בס' ברכת מרדכי), וימרהו את חייהם בעבודה קשה - זו קושיא, בחמר דא ק"ו, ובלבנים דא לבון הלכה, ובכל עבודה בשדה דא ברייתא, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך דא תיקון].

ועוד הביא את דברי הנפשה"ח (שער ד, לב), שמפרש את דברי ר' מאיר באבות (ו, א), שכל העוסק בתורה לשמה נעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק, וז"ל 'שכמו המעיין הנובע ובקע, אף שלפעמים נרפש ונשחת בהרבה רפש וטיט, עם כל זה הוא נובע ובוקע ומתגבר והולך מעט מעט, עד שברבות הימים יתגבר, ויתגלה לגמרי ויתפשט כמאז, כן העוסק בתורה לשמה, אף אם נתלכלך תחילה בעוונות וחטאים עצומים, ונטבע מאוד ברפש וטיט ומצולות הרע ח"ו, עם כל זה ע"י עסק התורה, יהיה נכון לבו בטוח שוודאי המאור שבה יחזירו למוטב, והטוב מתגבר והולך על הרע שבו מעט מעט, עד שלבסוף בהכרח יתגבר הטוב ויתפשט ככולו לגמרי, והוא מתקדש מטומאתו ופרחה טהרה ככולו...' והנה אחד המאבקים עם הרצונות, זה הקימה בבוקר לתפילה בישיבה, ובעיקר בימי החורף, וזה אחד מהדברים שבהם נבחן האדם.

כדי לזכות לתורה צריך לעשות את רצונה

הגאון רבי שמואל ברנבוים זצ"ל (בספרו עה"ת) שואל, שיש בחורים הלומדים בלילה עד השעות המאוחרות, ומדוע ביום למחרת הם עייפים, הרי הפסוק (מלאכי ג, כ) אומר 'ומרפא בכנפיה', דהיינו שהתורה היא 'מרפא', וכן 'וקווי ה' יחליפו כח', ומתרחץ שאם אכן האדם עושה את רצון התורה אכן התורה צריכה להועיל לו ולחזקו, אך כאשר התורה אומרת לא לעשות זאת, ודאי שהיא לא תועיל ללומדיה, אם זה נגד רצון התורה מדוע שהיא תעזור...

ומספר על מרנא החפץ חיים, שודאי היה מפריע לו ביטול תורה יותר ממה שזה מפריע לנו... והוא עצמו היה בא ומכבה מידי יום את האור בישיבה בראד"ן, והיה שולח את הבחורים לישון שישנו כמה שצריכים, כמובן שזה היה בשעה שמאז צריכים להחליף כח לקראת יום המחר, וביום המחר מתפקדים כדבעי, גם בתפילה, וגם בלימוד ברצף ובכוח כל היום כולו, דבר זה - להתגבר ולקום לתפילה זה שבירת הרצונות למען הקב"ה. (וסופר על הגאון הגדול ר' דב שטרנבוך זצ"ל, שבשבוע זה נסתיימו ימי השבעה, שפעם אחת אשתו אבדה את ההכרה, ולכן הגיע לשיבת גאון יעקב מאוחר לשחרית, ואח"כ בא בדמעות לרה"י הגר"ז ברלין, שאולי נהג שלא כשורה, כי בחורים לא ידעו מה הסיבה, וילמדו ממנו לאחר, וזה היה כשהיה קרוב לבן תשעים וחמש).

סיפרו על מרה"י זיע"א, שבחור בא אליו ושאלו איך יפתחו לפניו שערי הצלחה בישיבה, אמר לו מרה"י כתוב בחוף מה הדרך להצליח, הלה יצא חיפש ולא מצא למה כוונת מרה"י, אמר לו מרה"י זיע"א מה כן כתוב שם? וא"ל את סדרי הישיבה, אמר לו מרה"י כששומרים עליהם זה הדרך להצליח.

חסד אמיתי מתוך עשית רצון ה'

ובפרשתנו כת', ויהי כי יראו המילדות את האלוקים... ויעש להם בתים, רבים דנים וכי רק מפני זה זכו לבתים, והלא דין הוא משום שעשו חסד במסירות נפש, ובפסוק אנו רואים יסוד שונה 'ויהי כי יראו המילדות את האלוקים' - יש הרבה שגומלים חסדים אך הם עושים זאת מפני 'חובת המצפון', וזה שייך גם באומות העולם אך חסד לאומים חטאת.

החזו"א ב'אמונה ובטחון', מאריך לצייר עסקני ציבור, שמוסרים נפש למען הציבור עד שפוגעים בכבודם... וכלשון החזו"א שאז הם מחלקים 'מהלומות רצח'... אנשים מעין אלו א"א לקרוא להם 'אדם' ברום המעלה, זה לא גדלותם, זה לא חסד של יהודי.

ומספרים שהסבא מסלבודקא היה פעם בגרמניה, והוא ראה גרמני שנשק לכלבו, הזדעזע מרן הסבא ואמר, "זובחי אדם עגלים ישקון" (הושע יג, ב), מכאן עוד יצאו רוצחים, וכמו שהיה בסוף... כל המרחם על האכזריים סופו להתאכזר על הרחמנים (עפ"י מדרש שמואל יח), אין חסד כאשר זה לא בגלל ציווי הקב"ה. ויהי כי יראו המילדות את האלוקים - קישטו את עצמם למעשה אברהם יצחק ויעקב, אברהם לימד שחסד זה אפי' ע"י מסירות נפש, אברהם התחנן למען סדום שהיו אויביו בנפש, והוא גם סיכן עצמו למענם "אל יחר בעיני אדוני ואדברה אך הפעם", וכזה היה החסד של המילדות, הם כביכול טענו לפני הקב"ה, שכאשר יש הרבה לידות לא ימלט שיהיו שימותו, ויאמרו שהם הרגום כציווי פרעה, ואכן תפילתם התקבלה, ובכל אותו הזמן לא מת אף לא תינוק אחד, ורואים מזה, שהם ידעו שהם בסכנה, ואעפ"כ הם הוסיפו ועשו חסד יותר מהרגיל, זהו חסד מתוך יראת שמים, שלא חושב על עצמו כלל, וע"י ויעש להם בתים, ובחז"ל (בר"ר א, טז) איתא, שזכו גם לתורה כדכתיב "ראשית חכמה יראת ה'", יוכבד זכתה למשה ומרים זכתה לבצלאל.

תכלית האדם להתעלם מרצונותיו ולעמוד בנסיון

הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל מספר, שהרה"ג רבי דב לפין זצ"ל אמר לו בשם החפץ חיים, שהנשמה לא רוצה לרדת מכור חוצבתה - תחת כסא הכבוד לעולם הזה, ואומרים לה שכדי לקבל את התואר הנכסף 'עבד ה' אפשר רק ע"י שירדים לעוה"ז ועומדים בנסיון, ואז היא מתחננת שירידה.

אומר הגר"ח קמיל זצ"ל, אמנם יהודי מבקש יאל תביאני לא לידי נסיון וכ"ו, אך כאשר מגיע לידו נסיון והוא עומד בו הוא מקבל שכר עצום, יוסף עמד בנסיון קשה, וכתוב בחז"ל, שבזכות זה הוא זכה לקבל שכר, לכל אבר שנשמר מהעבירה, פה שלא נשק לערוה - על פיך ישק כל עמי, יד שלא נגעה בערוה וכ"ו וכ"ו, יוסף עמד בנסיון וזכה.

וכך זה אצל כל יהודי, הוא מקבל אפשרות להתרומם ולגדול, משה רבינו נתן עיניו ולבו להיות מיצר בצערם של כלל ישראל.

ובזכות שהשתתף בצערם, זכה להיות נותן התורה, וזכה להיקרא 'רעיא מהימנא', (וזה מצוי גם אצלנו, ודוגמא כאשר רואים 'אמבולנס' לומר פרק תהילים וכדו', ומסופר על בתו של הגאון רבי ברוך רוזנברג זצ"ל, שאכלה גלידה ועבר שם 'רמקולי' שהודיע על לוייה, אמר לה רבי ברוך שזה לא מתאים לאכול גלידה כאשר שומעים דבר כזה), ומאידך ברש"י בפרשתנו (ה, א) כתוב לגבי הזקנים, שכאשר משה רבינו הלך לפרעה, הם נשמטו אחד אחד, שיראו מפרעה, והקב"ה נפרע מהם ע"י בסיני, שכתוב בפסוק 'וינגש משה לבדו והם לא יגשו', התורה מדגישה 'והם לא יגשו', בעבור שאז הלכו להם, הם הפסידו לעלות להר ביחד עם משה רבינו במתן תורה.

ויש עוד נסיונות שמצויים אצל כאו"א, כתוב בפסוק "ואהביו כצאת השמש בגבורתו" זה השומעים חרפתם ואינם משיבים ועונים, אפילו שזה קשה מאוד להזהר מלהשיב כשמחרפים את האדם, אך מאידך ע"י ההתגברות זוכים להיות "ואהביו כצאת השמש בגבורתו" (גיטין לו, ב) וכדברי חז"ל "על מי העולם עומד, על מי שכולם פיו בשעת מריבה" (חולין פט, א), זה אמנם קשה נסיון, אך אפשר לגדול על ידו ללא שיעור.

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, סיפר על מלמד באשדוד, שהיה מקפיד על זמנים תמיד, ופעם המנהל ראה שהוא יצא באמצע השיעור, התקשר למשהו דיבר כמה דקות וחזר ברוע להמשך השיעור, וענן אותו מדוע שינה מהרגלו, ושאלו אם זה דבר קל למה יצאת באמצע השיעור, הרי אתה מקפיד על זה, ואם זה דחוף מדוע היית כ"כ שלו ורגוע, השיב לו הרביה, אשתי אמרה לי בבוקר שהיא הולכת לזרוק את כל הבגדים הישנים שיש בבית, והסכמתי, ולאחמ"כ נזכרתי שהיות ואני עומד לפני חתונת בתי לקחתי הלוואה בסכום של שלושים אלף דולר, והנחתי אותם באחד מכיסי החלאטי הישן שלי, ולכן מיד יצאתי להתקשר אליה שתזהר ותוציא קודם את הכסף, והיא אמרה לי שהיא כבר זרקה הכל ביקשתי ממנה שתרוץ להוציא זאת מהאשפה, והיא ירדה וגילתה שכבר פיננו משם את כל האשפה...

שאלו המנהל, אי"כ איך חזרת כ"כ רגוע לכתה, אמר לו המלמד, אני למדתי אצל רבי גדליה אייזנר זצ"ל, בישיבת חידושי הרי"ם, והוא אמר לנו, **שלפעמים יהודי בא לעולם בשביל פעם אחת לעמוד בנסיון גדול, אם הוא הצליח הרוויח את כל חייו, ואם הוא לא עמד בנסיון הוא מפסיד הכל...** מסיים אותו המלמד 'הרגשתי שזה הנסיון שלי'.

יהודי צריך לדעת שהקב"ה שולח לנו הרבה הרבה נסיונות כדי להתרומם על ידם - רק צריך להשקיע, וימי השובבי"ם זה הזמן לעבוד על זה לבטל את הרצונות האישיים לדעת מה הקב"ה רוצה וע"י ההתגברות על הרצונות - הנסיונות - מתגדלים.

צער של יהודי - מצער השכינה זה ידיעת רצון ה'

לדאבונו בכלל ישראל יש הרבה צרות, וא"א לומר יזה לא נוגע אלי, אני בישיבה' על כל אחד מוטל להשתתף בצער של כל אחד ואחד מישראל, וזה מה שראינו אצל משה רבינו ע"ה שהיה נותן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם, וביותר יש להצטער משום שבצערם של ישראל גם הקב"ה מיצר, וכמו שכתב הנפש החיים, שהדרגה הגבוהה של התפילה שבה היא נשמעת, היא ע"י הידיעה שהקב"ה משתתף בצערם של ישראל, כמו שכתוב בפרשה שהקב"ה נגלה למשה רבינו בסנה, משום "עמו אנכי בצרה", כאשר יהודי בצרה הקב"ה כביכול משתתף עמו בצער, וכמו שמביא הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל בשם הזוה"ק, שכאשר בני"י ירדו

למצרים, אמר הקב"ה לפמליא של מעלה שיבואו אתו יחד לירד למצרים, וכאשר יהודי רואה כאב אצל חבירו, וכך בכאב של עצמו, והוא חושב על צער השכינה, ואכפת לו ע"ז ומתוך זה הוא מתפלל, זו היא תפילה שבוקעת רקיעים, וכן יהודי מבקש "ונזכה ונחיה ונראה ונירש טובה וברכה לשני ימות המשיח ולחיי העולם הבא" זה בקשה שיתקיים רצון הקב"ה שהוא רוצה ומצפה שנזכה להגיע לפסגה של חיי העוה"ב.

(ומסופר על הגאון רבי משה בצלאל אלטר זצ"ל (אחיו של האמרי אמת), שהוא היה אדם רציני מאוד, ובזמן השואה הוא היה שמח ומחייך, ושאלוהו מדוע הוא מחייך, ואמר להם שכת' "עמו אנכי בצרה" הקב"ה כ"כ מצטער כעת, לפחות שהוא לא יצטער בגללי...)

בזמן של צרות כ"כ מרובות של הפרט ושל הכלל, מחויבים להרגיש בצערם של ישראל ולכאוב את צער השכינה.

הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א מספר, שנכנס למרה"י והיה שם תור ארוך מאוד, ולפתע הגיע יהודי שמבחינה חיצונית הרבה קדמו לו, וגם בא מאוחר, ואעפ"כ הוא מיד נכנס בלי לחכות כלל, והוא היה אצל מרה"י עשרים דקות... ולאחר שהוא יצא הסבירו בני הבית שזה הרופא של מרן זיע"א. ואז נכנס הגאון רבי אליהו ואמר למרה"י, שכעת הוא הבין את דברי הנפש החיים, שההבדל בין כל הממתנינים לאותו רופא, שכולם באים לצורך עצמם, משא"כ הרופא בא לצורך מרה"י עצמו, ולכן הוא קודם.

יהודי שמתפלל להקב"ה והוא מבקש בשביל עצמו יש לפניו תור... אך כאשר אדם מתפלל למען קודשא בריך הוא אין עיכובים - התפילה נענית מיד... (אך הרה"י הגיב לו, אכן, כך הוא אצל האדם, צריך לא לרמות את עצמו ובאמת לכאוב צער השכינה).

אמר לי הרש"ק שהחתי"ס מבאר כיצד צפורה זכתה להיות אשתו של משה רבינו ע"ה יותר מכל בנות ישראל שסבלו במצרים, ומביא מדרש, שכאשר יתרו רצה להתגייר, הוא קרא לבנותיו ושאלם אם רוצות להתגייר אתו ונתרצו, ואמר להם שידעו רק דבר אחד שכל היהודים נמצאים במצרים ואין יוצא ואין בא, וא"כ לא יהיה להם עם מי להתחתן כי אסור ליהודי להתחתן עם גוי, וחזרו בהן, אבל צפורה אמרה שאם זה האמת היא רוצה זאת ורוצה להתגייר ומותרת על הכל, ובשכר זה הקב"ה שלם שכרה שתחתן עם משה רבינו, את ויתרת על הכל - את תקבלי את הכל, אם מוותרים למען כבוד שמים, לא מפסידים, על מה שתוותר תקבלי יותר.

בטל רצונך מפני רצונו למען כבוד שמים, ואז ייטב לך בזה ובבא.

לע"נ

מרת חנה הניה ע"ה
בת ר' ישראל נתן זצ"ל
נלב"ע י"ח טבת תשס"ה
תנצב"ה

לרפואת

הר"ר צבי הערש בן פרומט
בתוך שאר חולי ישראל

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגליון במייל: 4166058@gmail.com